

PROJEKT FRENDI

FÖRENINGEN LUCKAN

2016-2018

Frendi är ett projekt som vill skapa naturliga kontaktytor mellan majoritetsbefolkningen och unga invandrare. Målsättningen är dels att öka den dubbelriktade integrationen i samhället med fokus på unga, och dels att motverka marginalisering av invandrarunga och stärka känslan av delaktighet i närsamhället.

ASYL-, MIGRATIONS-
OCH INTEGRATIONSFONDEN

Med stöd från Europeiska unionen

LU^UKAN

LUCKAN
INTEGRATION
INTEGRATION LUCKAN.FI

Innehåll

Bakgrund och syfte.....	3
För vem skapades projektet?.....	4
Utgångsläget	4
Förutsättningarna	7
Medel	7
Personal & kompetens	7
Tid	7
Riktlinjer i arbetet	9
Hur ser vi på kultur och integration	9
När man jobbar med ungdomar	10
Kursspråket.....	11
Utmaningarna	12
Att möta allas önskemål.....	12
Den långa vägen till målgruppen	13
Omfattning & gruppstorlek	14
Den slutliga produkten	15
Kurs 1. Mina platser	15
Kurs 2. Utmärkelsen.....	19
Kurs 3. Bildkonst / Matlagning / Stadsorientering	20
Kurs 4. Kompetensverkstaden.....	20
Kurs 5. Dramakursen "Vi råkade samman"	22
Kurs 6. Filmprojektet.....	23
Sidospåret Cirkeln	25
I ett nötskal.....	25
Tanken bakom	26
... den praktiska hjälpen i hemmet	26
... omfattning och gruppstorlek	26
... mingelkvällen	27
... målgruppen	27
Det likvärdiga som utgångspunkt	28
Riktlinjer för matchningen	28
Resultat.....	29
Aktiviteter & målresultat	29
Slutprodukter av projektet.....	31
Sammanfattning.....	32
Svar på behov?.....	32
Utmaningarna i ett skolöverskridande samarbete.....	33
Förslag på framtida projekt.....	33

Bakgrund och syfte

Frendi är ett integrationsstödande projekt som genomförts av Luckan i Helsingfors. Projektet finansierades av EU:s nationella Asyl-, migrations- och integrationsfond och det pågick från mars 2016 till februari 2018.

Projektets syfte var att skapa naturliga kontaktytor mellan majoritetsbefolkningen och unga invandrare i syfte att stöda en dubbelriktad integration. Målet var att skapa gemensamma skolkurser, där svenskspråkiga gymnasie-elever möter elever med invandrabakgrund ur den förberedande utbildningen, för att arbeta tillsammans för ett gemensamt mål. För att eleverna skulle hinna lära känna varandra, skulle kurserna omfatta omkring 20 timmar och i varje kurs skulle cirka 20 elever delta, det vill säga ungefär 10 elever från vardera skola. Själva undervisningen skulle planeras och genomföras av projektpersonalen i samförståelse med de deltagande skolorna.

Projektets bakomliggande tanke är att den personliga kontakten är en förutsättning för en lyckad integration. Genom projektet ville man stöda den ömsesidiga förståelsen mellan de båda målgrupperna, samtidigt som eleverna, också de infödda, får verktyg för att fungera i ett alltmer mångkulturellt samhälle. Eleverna får nya kontakter och en ökad förståelse och uppskattning för mångfalden, samtidigt som de vinner nya perspektiv på sitt och andras kulturarv. Kursernas innehåll varierade, men fokus låg alltid på mötet, som för alla elever skulle kännas meningsfullt och motiverande. Genom att visa på de fördelar som interkulturella projekt för med sig, strävade projektet också till att sänka tröskeln för fortsatta samarbeten mellan olika läroinstanser och organisationer, också efter avslutat projekt. Innehållet i kursen planerades i samråd med skolorna så att den motsvarade elevernas behov och skolans läroplan.

Samarbetsövningar stöder positiv gruppanda.

För vem skapades projektet?

Projektet har haft både en primär målgrupp och en sekundär målgrupp. Den primära målgruppen är den som inbegrips i resultaträkningen av projektet.

Primär målgrupp

Tredjelandsmedborgare mellan 13 och 29 år. Uppehållstillstånd var en förutsättning för att inbegripas i målgruppen. I praktiken fanns målgruppen bland grundskolestuderande elever vid vuxenutbildning samt vid förberedande utbildningar inför gymnasiestudier (LUVA) och yrkesstudier (Valma) i Helsingfors, Kyrkslätt och Borgå.

Sekundär målgrupp

Svenskspråkiga ungdomar mellan 13 och 29 år. I projektet deltog elevgrupper från svenskspråkiga gymnasier och yrkesskolor i Borgå, Esbo, Kyrkslätt och Helsingfors.

Indirekt målgrupp

Förhoppningen var också att väcka intresse hos lärarna och läroanstalterna till vidare skolsamarbeten även efter avslutat projekt.

Utgångsläget

För att kunna beskriva hur projektet utformades, måste vi börja med att beskriva utgångsläget, det vill säga den ursprungliga projektplanen. Därefter redogör vi för de resurser som projektet hade till sitt förfogande; i form av tid, personal och budget och till sist visar vi på hur projektet kom att utvecklas utifrån dessa premisser.

I början av ett projekt finns en ram; en godkänd projektplan, och en hel massa frågor. Var skulle man börja? Skulle man börja med att planera en färdig produkt, ett kurskoncept, utifrån projektets mål eller skulle man försöka engagera skolor, för att tillsammans utveckla ett fungerande koncept? Och om det i varje kurs deltog två skolor, hur skulle man då koordinera planeringen och i vilken ordningsföljd skulle skolorna kontaktas?

Vi inledde arbetet med att ta en titt på det planerade kursinnehållet. Ur den ursprungliga projektplanen framgår att eleverna på kursen i huvudsak skulle undersöka och jämföra olika samhällssystem och påverkningsmöjligheter i de representerade länderna. Inom projektteamet var vi snabbt överens om att ett dylikt innehåll skulle vara svårt att genomföra i en sammansatt klass, och vi beslöt att tänka om.

Den omedelbara tanken var att temat samhällsjämförelse dels skulle förutsätta goda språkkunskaper av alla deltagare och dels skulle det överlappa ungdomarnas egna studier i samhällslära vid respektive läroinstans. Det fanns också en risk att upplägget skulle leda till onödig jämförelse över hur bra olika länder är, vilket i sig motarbetar syftet om att komma varandra

närmare som individer, oberoende av ursprung. På grund av tidsbrist beslöts i det skedet att inte försöka engagera de potentiellt intresserade skolorna och deras lärare i planeringen av en kurs, utan vi skulle själva utforma innehållet utgående från vårt omdöme, och sedan erbjuda kursen till skolorna.

I den ursprungliga planen beskrevs Frendi-kursen enligt följande: Under hösten 2016, våren 2017 och hösten 2017 skulle sammanlagt sex kurser ordnas i olika skolor runtom i Nyland. Målet var att involvera sammanlagt minst 50 ungdomar med tredjelandsmedborgarskap och 50 finlandssvenska ungdomar. I varje kurs skulle två skolgrupper delta; en med svenskspråkiga ungdomar och en med ungdomar med tredjelandsmedborgarskap. Omfattning skulle bli ca 20 timmar per kurs och i den skulle en fyratimmars inledning ingå. Inledningen skulle hållas separat för de båda elevgrupperna, och för de svenskspråkiga eleverna skulle den innebära att bekanta sig med "integrationsstigen" i Finland samt diskutera interkulturell kommunikation. Eleverna med invandrabakgrund skulle bekanta sig med frågor kring kultursensitiv kommunikation och det finländska samhället.

Kursen skulle planeras och verkställas av projektpersonalen. Den ursprungliga tanken var också att eleverna skulle jobba med egna kursdagböcker och dokumentera sina erfarenheter på olika sätt. Kurspråket var inte tydligt definierat i planen, men med tanke på att kursen skulle erbjudas både svenskspråkiga andrastadiets elever och elever som integreras på finska, så fanns det ett visst krav på flexibilitet.

Krokiteckning i Mattlidens gymnasium.

Beskrivning

FRENDI- projektet skapar naturliga kontaktytor mellan majoritetsbefolkningen och unga invandrare. Elever som studerar på förberedande LUVA- / VALMA- utbildningar träffar elever från svenska gymnasium. Båda grupperna får en introduktion före de träffar varandra. Totalt två grupper av elever utbildas och träffas under höstterminen (2016), vårterminen (2017), höstterminen (2017). Projektet strävar efter att anpassa verksamheten till skolornas krav så att eleverna får studiepoäng vid sin läroanstalt för deltagandet i projektet. Varje träff (ca varannan vecka) börjar med en gemensam introduktion som hålls av projektpersonalen. Eleverna gör uppgifter tillsammans i små grupper (2-4 personer). Ändamålsenligt är att allas röster blir hörda och frågan belyses ur olika perspektiv. En målsättning är att eleverna genomgår en inlärningsprocess tillsammans, att de tar reda på saker och presenterar dessa tillsammans. Eleverna för en kursdagbok där de reflekterar över frågorna vilket stöder inläringen.

Mål

Att skapa en gemensam kurs som erbjuder svenska gymnasie-elever och unga invandrarelever på förberedande utbildningar (LUVA, VALMA) i samarbetskolor i Nyland. Kursen ger deltagarna större förståelse för mångfald i samhället och underlättar samhällsintegrationen. Att utveckla en modell för gymnasie-elever och sprida den till andra orter i Finland. Att genom möten stärka delaktigheten bland ungdomar med invandrabakgrund och försnabba/underlätta deras integrationsprocess.

Aktiviteter & målresultat

- erbjuda en kurs som ger målgruppen större kunskap om varandras länder och bakgrund genom att utbyta erfarenheter.
- utbilda gymnasie-elever som vänpersoner för att underlätta integrationen i samhället
- utbilda eleverna från LUVA/VALMA/förberedande klasser. Eleverna deltar i en utbildning (ca 4t) som förbereder dem för projektet
- skapa en handbok för att sprida projektresultaten

Målbeskrivning

Eleverna med invandrabakgrund träffar gymnasie-eleverna regelbundet under en kurs. Projektet skapar mötesplatser för unga skolelever och därmed ökar förståelsen för kulturell mångfald i samhället. De gemensamma träffarna diskuterar olika teman i smågrupper och utbyter erfarenheter mellan målgrupperna. På kursen diskuteras olika samhällssystem, statskick samt officiella påverkningskanaler i olika länder i smågrupper. Varje träff (ca varannan vecka) börjar med en gemensam introduktion som hålls av projektpersonalen. Efter det diskuterar eleverna i par/små grupper de teman som tagits upp den gången. Varje gemensamma träff har ett tema, bland annat: beskriv turvis bilden av ert hemland (Finland och det andra landet). Har ni samma bild av landet? Vad skiljer sig? Jämför statskicket i ditt hemland och i Finland. Vem är det som styr i Finland och det andra landet? Varför? Tycker du att det är ett bra sätt att styra? Lista olika påverkningskanaler i era hemländer. Hur kan ni påverka frågor i samhället? Har unga samma påverkningsmöjligheter som vuxna? Hur är det med uttrycksfriheten i länderna - vilken roll har media? Hur har social media utvecklat möjligheten att uttrycka sig just i era länder? Resultaten mäts genom följande indikatorer: antalet timmar parerna träffats, antalet utbildningstimmar för båda grupperna, antalet studiebesök, genom en kursdagbok, portfolio, genom frågeformulär som ges till gruppen före de börjar och då de avslutar. Eleverna i de svenska gymnasierna erbjuds som en del av en kurs en utbildning på ca 4 timmar kring frågor kring integration. Eleverna bekantar sig med "integrationsstigen" i Finland samt diskuterar interkulturell kommunikation. Eleverna med invandrabakgrund bekantar sig med frågor kring kultursensitiv kommunikation och det finländska samhället. Utbildningen planeras i samråd med utbildningsinstansen för att undvika överlappning och för att fylla de behov som utbildningsinstansen ser.

Syfte

Syftet är att öka den dubbelriktade, ömsesidiga integrationen i samhället med fokus på unga genom att skapa möten mellan elever som hör till majoritetsbefolkningen och elever som är invandrare. Genom målet motverkas marginalisering av invandrarunga och stärker känslan av delaktighet i närsamhället med fokus på invandrare från tredje länder.

Förutsättningarna

Medel

Projektet hade fått finansiering på sammanlagt 160657,10€, varav största andelen var personalkostnader. 120492,82€ beviljade Amif, och Kulturfonden bidrog men egenandelen 40164,28€. Eftersom tanken var att projektpersonalen stod för både planering och genomförande av samarbetskurser, var projektledarens och –koordinators löner projektets enda personalkostnader.

Personal & kompetens

Tanken i Frendi var att projektpersonalen står för både planering och undervisning av kurserna. Kursen skulle planeras och verkställas av projektpersonalen, som från början bestod av Michaela Högnabba som projektkoordinator (utbildad socialpsykolog) och Lisa Tobiasson som projektledare (utbildad klasslärare). Varken Lisa eller Michaela var specialiserad på något skolämne som enkelt kunde användas till en Frendi-kurs, vilket innebar att kurserna visserligen kunde ha olika teman, men det skulle sannolikt behandlas rätt ytligt. Vi var bekväma med att anta oss kurser med t.ex. matlagning eller bildkonst som tema, men vi upplevde att det hade gett mer trovärdighet åt hela samarbetet om projektpersonalen, som förväntades stå för all undervisning av kurserna, skulle ha haft en specifik expertis eller ett utarbetat koncept att hänvisa till när samarbetet krävde argument.

När Michaela ungefär halvvägs in i projektet blev föräldraledig beslöt vi att anställa en koordinator med spetskompetens i det tema som de resterande Frendi-kurserna skulle kunna bygga på. Vi bedömde att drama skulle vara tacksamt för interkulturella sammanhang, och skolorna visade sig också ha intresse av detta. De koordinatörer som kom att avlösa varandra som Michaelas ställföreträdare var Fabian Silén och Ville Sandqvist, som båda är aktiva skådespelare med erfarenhet av mångkulturella sammanhang och arbete med ungdomar. Vi utvecklade två olika dramakoncept som erbjöds skolorna. Projektledaren ansvarade då för koordinering av kurserna och projektkoordinatorn för undervisningen.

Tid

Tid var en resurs som påverkade mycket utformningen av projekt Frendi. För det första påverkade det hur många skolor man skulle hinna samarbeta med under projekttiden 1.3.2016 - 28.2.2018. Under hösten 2016, våren 2017, samt hösten 2017 var målet att genomföra minst 2 kurser per termin, det vill säga minst 6 kurser sammanlagt.

För det andra var kursernas planerade omfattning en begränsande faktor. Varje kurs skulle innebära cirka 23 timmar undervisning (15 + 4 + 4), antingen som en hel temavecka eller som

lektioner utspridda över en längre tid. Det handlade alltså om en rätt så omfattande kurs, och vi insåg att alla skolor och lärare inte skulle kunna förbinda sig till något så omfattande, som inte fanns med i kursplanen. Även kursinnehållet påverkades av skolornas möjligheter att avsätta tid för kursen.

Trovärdighet

När en utomstående aktör vill komma in i skolorna för att ordna undervisning, så måste skolorna helt förståeligt ta ställning till om kursen passar in: både innehålls- och tidsmässigt. I synnerhet om undervisningens omfattning är mer än en några timmars verkstad, i det här fallet 20 timmar, så behöver skolorna noga överväga om den tiden är värd besväret, så att säga. Även om kursen som erbjuds av en utomstående aktör skulle vara helt valfri för eleverna, så är det på skolornas ansvar att undervisningen uppfyller målen för läroplanen och genomförs av kompetent undervisningspersonal.

Trots att Luckan profilerat sig i skolorna för sina föreläsningar och verkstäder riktade till unga, så var Frendi-konceptet svårare för skolor att ta in. Delvis handlade det om en betydligt mer omfattande sekvens än en verkstad och delvis erbjöd projektet, till skillnad från t.ex. Ungdomsakademins Fair Sex eller Respekt-utbildningar, inget färdigt paket av etablerade metoder. Innehållet var lite vagt och därtill verkade personalen i vissa skolor ifrågasätta Luckans roll som utbildningsanordnare, vilket också är förståeligt. Troligen hade man i planeringskedet inte räknat med att det skulle vara särskilt utmanande att sälja in Frendi-kursen till skolorna, och med facit i hand hade konceptet kanske tagits bättre emot i skolorna, om skolorna hade varit med i planeringskedet.

Efterfrågan

Några skolor hade före projektstart visat intresse att delta i en eventuell samarbetskurs, men inga mer detaljerade planer hade gjorts för varken tidpunkt, innehåll eller omfattning. När vi i början av projektet kontaktade dessa skolor så fanns det från rektorernas sida fortfarande ett preliminärt intresse för upplägget; att deras elever skulle få samarbeta med en grupp elever med ett annat språk och ursprung. Men förutsättningen för att sälja in ett konceptet i skolorna var, märkte vi snabbt, att det fanns en färdig produkt att erbjuda. Vad skulle eleverna konkret göra och under vilket skolämne skulle kursen gå?

Eftersom vi i ett tidigt skede frångick den ursprungliga planen för kursinnehåll (se föregående kapitel), så uppstod frågan: Vad är det helt konkret vi erbjuder skolorna? För projektets del låg tyngdpunkten på att skapa mötesplatser mellan inflyttade och lokalbefolkningen i syfte att stöda en dubbelriktad integration. För vår del kunde alltså kursen egentligen handla om vad som helst, så länge den uppfyllde god praxis för interkulturell pedagogik. Men alla parter hade sina egna önskemål, och det gällde att planera kursen därefter. Om denna balansgång kan du läsa mer i följande kapitel. Förutsättningarna för att hitta samarbetsparter berodde alltså mycket på hur

kursinnehållet skulle utformas, och vår utmaning blev att planera en kurs som kunde intressera så många skolor som möjligt, både gymnasie- och yrkesskolor samt utbildningar med förberedande undervisning. På grund av tidsbrist måste kurserna utformas utan skolornas medverkan, och det var svårt att förutse hur våra förslag skulle tas emot.

Riktlinjer i arbetet

Hur ser vi på kultur och integration

När vi talar om dubbelriktad integration, handlar det om att alla som deltar i processen får verktyg för att fungera i ett samhälle präglad av diversitet, snarare än att de nyanlända assimileras in i en färdig kultur och ett färdigt samhälle. För att vi tillsammans ska kunna skapa ett nytt samhälle, där alla får känna sig delaktiga, kräver det att särskilt infödda finländare är beredda att se samhället i förändring, att kritiskt granska de normer och privilegier som råder, samt synen på kultur.

Vi tror på att en positiv dubbelriktad integration börjar med att kommunicera mera. När vi har att göra med varandra, så vinner vi perspektiv och lär oss se på saker ur andra synvinklar än de vi är vana med. Och här har vi lika mycket att lära oss av varandra. Naturligtvis har nyanlända behov att lära sig om hur de tar sig fram i samhället. De behöver information och verktyg för att etablera sig, men det är bara en liten del av en integrationsprocess. Mycket av den integrationsstödjande verksamheten idag handlar om att hjälpa nyanlända på olika sätt. De nyanlända är ofta objektet för handlingen och de infödda är subjektet, de som hjälper. Detta utgör ett uppifrån-ner-upplägg, som ofta inte stöder en verklig dubbelriktad integration, och ger inte de nyanlända en chans att påverka sin egen integrationsprocess i samma utsträckning som när stödformen skapas av de nyanlända själva. Eftersom Frendi-projektets avsikt var att skapa mötesplatser för att stöda en dubbelriktad integration, bedömde vi att fokus skulle ligga på ett jämlikt och icke-hierarkiskt möte, snarare än på att den ena gruppen elever hjälper den andra. Avsikten var att skapa ett program, där alla skulle känna sig lika värdefulla, ha lika mycket att lära av varandra och ha samma förutsättningar att förstå och göra sig förstådda.

Eftersom det i kurserna deltog elever med väldigt olika språkliga och akademiska förutsättningar, skulle det vara en utmaning att skapa kurser anpassade till alla, men det var målet. Av denna enkla orsak bestämde vi i ett tidigt skede att slopa de inledande fyratimmarspassen, vars avsikt var att ge de svenskspråkiga eleverna verktyg i att agera stödelever/mentorer åt den andra gruppen. För oss var det viktigare att ungdomarna fick umgås så mycket som möjligt. Vi var också fundersamma på om innehållet, som enligt den ursprungliga planen skulle kretsa kring att identifiera olikheter i samhälle och kulturer, var ändamålsenligt för vårt mål, som snarare var att sätta ut en Vi- och De-uppdelning.

Dramakursavslutning med uppspel och lek.

När man jobbar med ungdomar

Som nämndes i föregående kapitel, finns det många faktorer att beakta när det gäller arbete med mångkulturella grupper. Det gäller att kunna skapa ett intressant kursinnehåll, som alla har samma förutsättningar att delta i, som samtidigt bygger på respekt och normmedvetenhet, som undviker att exotifiera eller återskapa stereotyper, och som samtidigt kan erbjuda alla deltagare nya insikter. Och kriterierna blir inte färre för att man jobbar med målgruppen ungdomar, tvärtom.

Eftersom Fren-di-kursen skulle bjudas ut som en frivillig kurs åt eleverna i skolorna, så var det viktigt att kursinnehållet planerades och presenterades så att det väckte intresse hos ungdomarna. En begränsande faktor i planeringsskedet var, förutom budgeten, också det faktum att projektpersonalen skulle genomföra undervisningen själv. För att undervisningen skulle vara trovärdig, krävdes därför att innehållet motsvarade projektpersonalens kompetensområden, eller var sådant att projektpersonalen kunde läsa in sig på ämnet för att sedan kunna bygga upp en trovärdig kurs på det. Det var därför t.ex. inte sannolikt att vi skulle erbjuda en kurs i fotografering, oberoende hur tacksamt temat skulle vara i en mångspråkig grupp.

En annan viktig faktor var att alla ungdomar skulle få känna att de var i trygga händer. Vi ville in i det sista undvika att ungdomarna känner sig malplacerade eller utanför. Därför var det oerhört viktigt för oss att lyssna på läraren: hurdana elever finns i klassen? Vad känner de sig trygga med? Hur väl behärskar eleverna finska, engelska eller svenska? Eftersom de infödda redan hade en hemmaplans fördel, så var det särskilt viktigt att de inflyttades förutsättningar togs i beaktande vad

gäller språket och innehållet. Men samtidigt skulle innehållet vara intressant och lämpligt utmanande också för de infödda eleverna. Det behövde också finnas en balans i antalet deltagare från de båda skolorna, så att en grupp inte skulle känna sig underrepresenterad, och därigenom utanför.

Kursspråket

På grund av att största delen av integrationen i Huvudstadsregionen sker på finska, var det från början klart att samarbetskurserna inte skulle kunna gå enbart på svenska. De svenskspråkiga andrastadiets elever skulle samarbeta med elever från, i första hand, finskspråkiga LUVA- eller Valma-utbildningar, och detta blev ett av de första problemen att lösa. Vi visste heller inte inför varje kursstart om alla elever, även de svenskspråkiga, hade tillräckliga finskakunskaper för att följa med undervisningen eller kommunicera med varandra, och således kunde vi inte slå fast kursspråket på förväg. Språket visade sig också vara avgörande fråga för vissa deltagande svenskspråkiga skolor, de kunde nämligen inte motivera att erbjuda sina elever en kurs på finska, om den inte var inom ramen för finskaundervisningen. Ur en finlandssvensk förenings synpunkt var det naturligtvis också önskvärt att kursen skulle, åtminstone delvis, ske på svenska, men i praktiken visade det sig att finskan var allas gemensamma språk. I en av kurserna var några svenskspråkiga elevers finskakunskaper bristande, och då använde vi finska och svenska parallellt i undervisningen. I språkfrågan fanns önskemål från många olika håll, men prioriteten var att eleverna skulle känna sig trygga och omhändertagna, att alla skulle förstå vad som sägs och ingen skulle känna sig utanför. Meningen var inte heller att kursen skulle bli språkundervisning, där de nyinflyttade får lära sig det andra inhemska, utan målet var att skapa en jämställd och icke-hierarkisk miljö, där alla hade lika mycket att lära sig av varandra.

Dramaverkstad över språkgränserna.

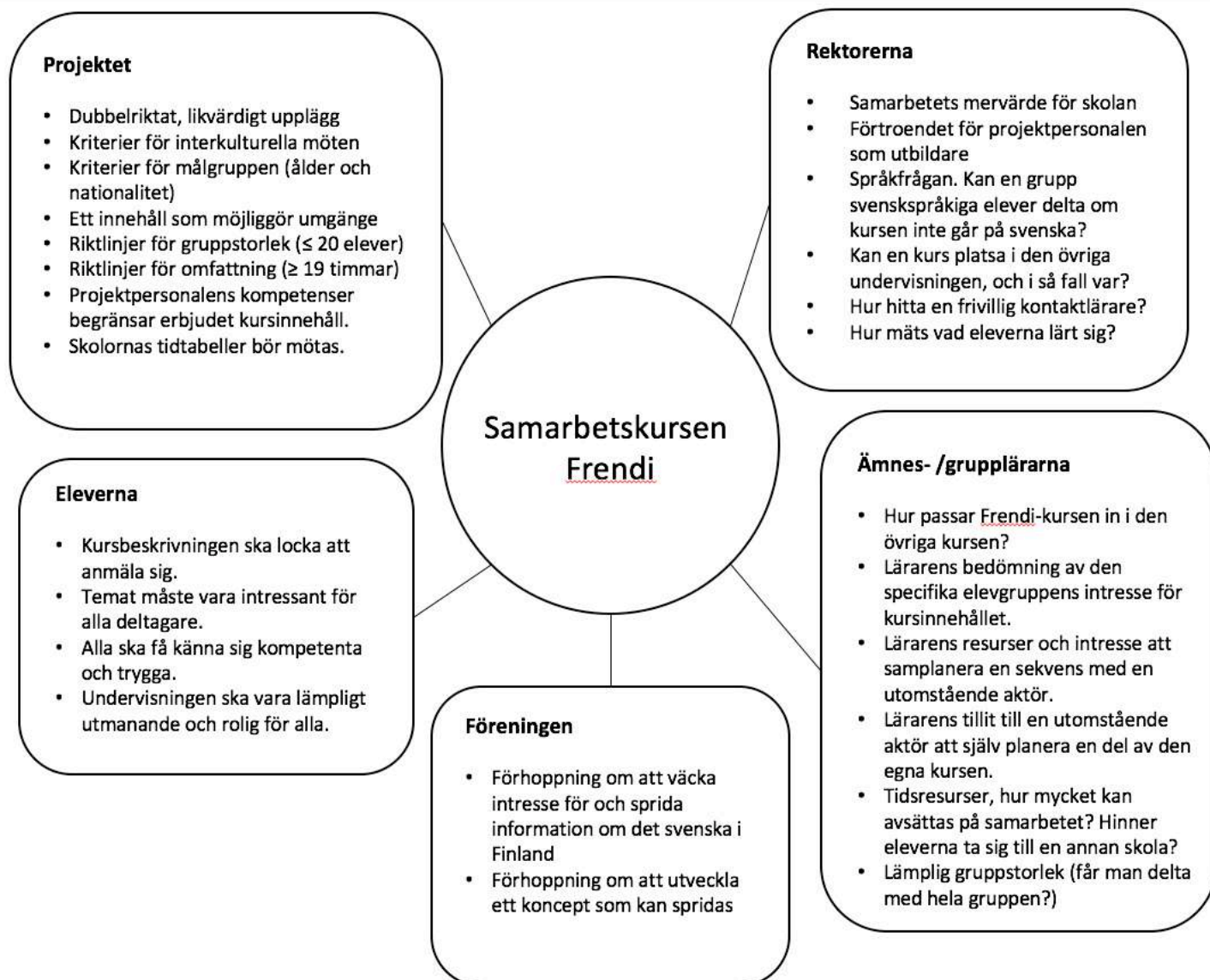
Utmaningarna

Att möta allas önskemål

Det är utmanande att planera och genomföra en undervisningssekvens för en grupp ungdomar, oavsett tema. Men när man dessutom bör ta i beaktande två mycket heterogena elevgruppers språkliga, kunskapsmässiga och studietekniska förutsättningar, för att inte tala om intressen och studiemotivation, utan att dessutom känna eleverna på förhand, så är utgångsläget väldigt krävande. Därtill bör man ta skolornas krav på undervisning i beaktande, vilket innebär att undervisningen i vissa fall förväntas bygga på en viss nivå av akademisk kunskap och utgå ifrån läroplanen. Om samarbetskursen är en del av en annan skolkurs, så måste den anpassa sig till den helheten, utan att ändå belasta ämnesläraren i fråga. Därtill bör innehållet trots det vara sådant att det stöder det jämlika, och bjuder på möjligheter att jobba tillsammans på lika grunder utan makthierarki (vilket kan uppstå t.ex. i mentorering), för att verkligen stöda en dubbelriktad integration.

Även om vi i praktiken lyckades skapa kurser som uppfyllde kraven, och på så sätt såg till att alla elever kände sig trygga och "på rätt plats", så fanns det inför varje kurs alltid en ovisshet för hur det kommer att lyckas. På grund av att det i projektet deltog många olika parter med olika intressen, så blev varje kurs en knepig balansgång. **Rektorerna, ämneslärarna och eleverna hade alla sina egna villkor för att delta i projektet, och därtill skulle projektets mål och föreningens intressen beaktas.** Ibland var dessa intressen också i konflikt med varandra, såsom i frågan om kursspråket. En förutsättning var naturligtvis också att övertyga potentiella samarbetskollegor om att projektpersonalen har kompetensen att genomföra en kurs som uppfyller alla kriterier, vilket - med tanke på att Luckan inte profilerat sig som en utbildningsanordnare - kanske inte övertygade alla.

De olika villkoren, kraven, intressena eller frågeställningarna som visade sig vara relevanta för projektets olika parter

Den långa vägen till målgruppen

I den ursprungliga projektplanen hade man utgått ifrån att skolorna var intresserade av att delta i ett dylikt samarbete. Några rektorer hade tidigare meddelat preliminärt intresse och man utgick i det skede ifrån att det inte skulle vara en utmaning att skapa åtminstone sex kurser under de tre terminer som projektet skulle fortgå. Det visade sig vara den svåraste biten. Trots att rektorerna verkligen var intresserade av tanken på samsarbetskurser mellan skolorna, så var det enskilda lärare som i praktiken skulle vara tvungna att ta rollen som kontaktperson. En gemensam kurs

måste passa inom ramen för någon skolkurs, och då skulle läraren för den skolkursen förutsättas vara med i planeringen, vilket denne nödvändigtvis inte var intresserad av. Det krävde alltså en hel del justering i kursens innehåll för att väcka intresse bland lärare att ta in projektet i skolan.

Vägen fram till kursstart var rätt så komplicerad. Efter att vi utarbetat en preliminär sekvensplan, kontaktade vi rektorerna i de olika skolorna. Vi presenterade ramarna för upplägget och gav exempel på var Frendi-kursen kunde tänkas passa in, till exempel som del av bildkonstundervisningen eller samhällsläran. Vi klargjorde att vi från projektets sida är flexibla vad gällde innehållet, om skolorna själva kom på en lämpligare kontext. Om rektorn höll med om att kursen kan passa in i bildkonstundervisningen, så fortsatte kommunikationen med bildkonstläraren. I ett fall konstaterade bildkonstläraren att hon inte är intresserad av att delta med sin klass, och i två fall var lärarna intresserade av ett samarbete utifrån bildkonstsekvensen. De preliminära planerna gjordes med mycket eftertanke och med stor hänsyn till den diversifierade gruppen (läs kapitel Riktlinjer i arbetet), trots att vi i det skedet ännu inte visste om lärarna skulle vara intresserade av samarbetet. Det kändes ibland bakochframvänt att lägga ner mycket tid på detaljplaneringen, utan dialog med lärarna, men vi märkte också att skolorna inte kunde ta ställning till ett deltagande utan att se en konkret plan.

Om läraren var intresserad av att delta, så återstod bara att nå ut till målgruppen. I de fall där Frendi-kursen fick bli en del av en obligatorisk kurs, så hade vi ett garanterat antal deltagare, men om kursen var valfri blev följande steg att marknadsföra den till målgruppen. I de fallen besökte vi skolorna och presenterade kursen på en gemensam samling. De svenskspråkiga gymnasierna visade sig vara mindre flexibla än de förberedande utbildningarna vad gällde både tidtabell och innehåll, och därför krävdes mer förhandlingar med dem.

Omfattning & gruppstorlek

Inför projektet hade man utgått ifrån att de skolor som tackar ja till projektet kan avsätta det begärda timantalet på kursen, och den tänkta omfattningen var för projektets målsättning också relevant med tanke på att eleverna skulle hinna lära känna varandra. Eftersom planeringen av ramarna inte skett i dialog med lärare, så hade man sannolikt inte räknat med att omfattningen skulle bli ett problem. Ibland kunde läraren avsätta 10 timmar av sin kurs på samarbetet, ibland mera. Alla samarbeten uppgick inte till det förväntade 19 timmar, och det påverkade också kursinnehållet och i slutändan hur väl eleverna lärde känna varandra. Eftersom det var så knepigt att sälja in kursen till skolorna, så var vi beredda att anpassa omfattningen och innehållet efter lärarnas önskemål. Riktlinjerna vad gällde gruppstorlek uteslöt däremot vissa samarbeten, i och med att det för oss var viktigt att det dels fanns ungefär lika många representanter från de båda skolorna och dels att gruppen inte skulle bli alltför stor. Vi bedömde att det är svårt att skapa en god gruppdynamik och sammanhållning om gruppen är större än 25 elever, och de skulle heller inte hinna lära känna varandra. De flesta lärare har fler än 13 elever på sina kurser, och extra arrangemang skulle krävas för att delta i projektet bara med en del av eleverna.

Även kursinnehållet påverkades av skolornas möjligheter att avsätta tid för kursen. I flera fall var vi

tvungna att göra kursen mer kompakt och slopa de bitar som upplevdes mindre viktiga. Eftersom målet för kursen var att sammanföra ungdomar för att lära känna och vinna förståelse för varandra, så var umgänget prioritet. Det fanns mindre tid för egna reflektioner, kursdagböcker och andra individuella arbeten, och lärarna ansåg också oftast att en sådan bit skulle kräva för mycket av elevernas egen tid, om de gjordes utanför lektionerna. Av den här anledningen höll vi elevernas självutvärdering kort, och slopade tanken om kursdagböcker och längre självproducerade texter.

Den slutliga produkten

Utifrån den ursprungliga projektplanen, resurserna och alla de inblandade parterns önskemål utformades sex olika Frendi-kurser. I det här kapitlet beskriver vi kurserna var för sig och motiverar valen av tema och de praktiska övningarna. Förutom övningarna nedan användes också en hel del gruppdynamiska övningar och övningar för att lära känna varandra.

Kurs 1. Mina platser

Ansvar för undervisningen: Lisa Tobiasson & Michaela Högnabba
Deltagare från Gymnasiet Lärkan och Eiran aikuislukio.

Efter att lärarna vid respektive skola hade tackat ja till ett samarbete, började vi utforma ett kursinnehåll i samförstånd med dem. Temat skulle vara Mina platser. Projektpersonalen var den drivande kraften i planeringen, men lärarna kom med önskemål och idéer. Under ett av passen fick vi ta del av en föreläsning baserad på en undersökning kring ungdomars viktiga platser. Vi besökte också utställningen Helsinki Noir på Amos Andersons museum, en utställning kring en mordutredning som utspelade sig i Helsingfors på 1930-talet. Eleverna fick parvis läsa sig in på historien i förväg och under besöket berättade de för resten av gruppen vad som hände i de olika skedena, och på vilket sätt de upplevde att konsten i rummet hörde samman med historien. Efter besöket fick eleverna gruppvis skapa egna berättelser och tillhörande konstverk.

Lektionerna blev utspridda över några veckors tid och passen blev relativt korta. Skolorna kunde inte heller avsätta mer än 10 timmar på kursen, och det här märktes också i gruppdynamiken. När kursen är splittrad över flera veckor i korta pass, så hinner eleverna inte lära känna varandra och samarbetet förblir relativt ytligt. Innehållet i kursen var dock fungerande och fick positiv respons av deltagande elever och lärare. Eftersom det var svårt att hitta skolor till projektet, så tackade vi ja till alla samarbeten, även om skolorna inte kunde avsätta hela 19 timmar på det. Vi gjorde det bästa av även de kortare kurserna, och utgående från responsen tyckte deltagarna att det var en positiv upplevelse.

Helsinki Noir

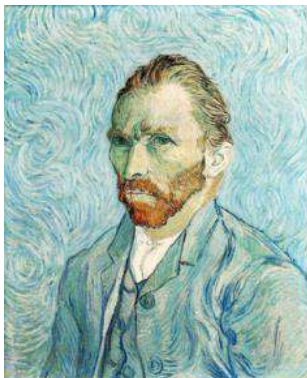
1. Lue luvut _____ Helsinki Noir –oppaassa. Museovierailulla tulet parisi kanssa **esittämään** lukemanne tarinan koko ryhmälle. Taide-esittelyyn kuuluu tarinan lisäksi maalauksia ja veistoksia. Ennen yhteistä esittelykierrosta, saat mahdollisuuden tutkia niitä taideteoksia, jotka löytyvät ”sinun” huoneestasi. Parisi kanssa saat tarinan lisäksi kertoa koko ryhmälle, miten taideteokset mielestänne liittyvät kertomukseen tai luovat tunnelmaa kertomukselle. Keskustelemme yhdessä.

*Läs kapitlen _____ i Helsinki Noir –häftet. Under museibesöket kommer du tillsammans med ditt par att **berätta** om de kapitel ni studerat. Till utställningen hör förutom brotthistorien också tavlor, skulpturer, rekvisita och ljud. Före den gemensamma presentationsrundan får du en möjlighet att bekanta dig med de verk som ställts ut i ”ditt” rum. Tillsammans med ditt par får du berätta för gruppen hur ni upplever att konstverken hör till berättelsen eller hur de bidrar till stämningen. Vi diskuterar tillsammans.*

Luo oma Helsinki-tarinasi / Skapa din egen Helsingfors-berättelse

2. Valitse vapaasti yksi taideteos (internet, kirjat, museot...), joka toimii inspiraationa uudelle, Helsinkiin sijoittuvalle tarinalle. Kirjoita koko tarina (ei pelkästään se, mitä kuvassa tapahtuu). Tehkää tämän jälkeen oma versio (parafraasi) taideteoksesta niin, että se sopii tarinaanne (Näkykö taustalla esimerkiksi kaupunkia? Minkälaisia henkilöt ovat? Mitä he tuntevat? Tapahtuuko tarina nykyajassa? Tarvitsetteko kuvaan rekvisiittaa?). Oman version voi tehdä esimerkiksi valokuvaamalla.

Välj ett konstverk (bildsökning, böcker, museer...), som inspirerar till en berättelse. Skriv en berättelse och låt den spela ut sig i Helsingfors. Gör därefter en egen version (en parafraas) av konstverket, så att den passar in i berättelsen (vad syns i bakgrunden? Vem är personerna? Vad känner de? Utspejar sig berättelsen i nutid? Rekvisita?). Den egna versionen kan t.ex. vara ett fotografi. Målet är att både den påhittade berättelsen och inspirationen från det ursprungliga konstverket syns i den nya versionen.

Eleveksempel, kurs 1

Girl with a pearl earring

Sonja ei löydä kameraansa ja muut odottavat jo rapussa lähtövalmiina.

“Tule nyt jo!” äiti huutaa pitäen hissiä. “Taksi on odottanut meitä jo kymmenen minuuttia”.

Sonja suostuu mutta ärsyyntynein mielin.

Lentokoneessa kohti Kroatian rannikkoa aika kuluu hitaasti. Äiti ja isä nukkuu ja pikkuveli pelaa fifaa uudella puhelimellaan.

“Aloitamme laskeutumisen” kuuluu kaiuttimista Sonjan yläpuolella. Vihdoinkin.

Kroatian ilmasto oli kostea ja lämmin joten lyhyt bussireissu hotellille lentokentältä tuntui ikuisuudelta. Hotellissa oli kuitenkin hyvä ilmastointi ja sopivan viileää.

Ranta on lähellä ja Sonja haluaisi mielellään uimaan uuvuttavan reissun jälkeen mutta pikkuveli haluaisi shoppailemaan tuliaisia rihkamakaupoista. Kuten tavallista vanhemman kuuntelevat nuorempaa sisarusta ja suostuvat ehdotukseen.

Sonja päättää mennä uimaan yksin. Rantahan on ihan hotellin vieressä. Kello on vähän eikä turisteja ole juurikaan liikkeellä. Aamuurinko juuri ja juuri osuu rantaa. Yksinäinen sukeltaja ja pari muuta aamu-uimaria on rannalla. Snorklaaminen vaikuttaa jännittävältä sekä mielenkiintoiselta joten Sonja päättää koettaa uusia uimalasejaan ja räpylöitä. Hän ottaa mallia yksinäisestä snorklaajasta ja yrittää. Sukeltaminen on paljon vaikeampaa kun miltä se näyttää, eikä Sonja pääse kunnolla pinnan alle.

Sukellustekniikka pistää vanhan yksinäisen snorklaajan silmään ja hän päättää auttaa. Hän lähestyy Sonjaa. “Haluaisitko oppia sukeltamaan kunnolla?” “Huomenta, se olisi oili oikein kivaa!” Sonja ilahtuu. Parin epäonnistuneen yrityksen jälkeen Sonja alkaa onnistumaan sukelluksissaan.

“Minun on nyt lähdeävä, on ollut ilo opettaa sinua. Noista simpukoista voi välillä löytyä pieniä helmiä, jos etsii tarpeeksi hyvin!” Sonja alkaa etsiä vimmatusti helmeä. Hän avaa kaikki isoimmat ja kaunniimmat simpukat ensiksi, mutta mitään ei löydy. Muutkin hyvän näköiset simpukat ovat tyhjiä. Kun kaikki muut simpukat oli koluttu läpi oli enää yksi pieni ja oikein mitättömän näköinen jäljellä. Se oli todella hankala avata ja tovin siinä kesti kun Sonja kampesi kuorta auki. Vihdoin ja viimein simpukka antoi periksi ja sisältä löytyi suurin, valkoisin ja kaunein helmi minkä Sonja oli ikinä nähnyt.

Eero, Malin, Mustafa

Parafraas av *Girl with a pearl earring*
Eero, Malin & Musse
(Gymnasiet Lärkan & Eiran aikuislukio)

Girl with a Pearl Earring (original)
Johannes Vermeer, 1665

Kurs 2. Utmärkelsen

Ansvar för undervisningen: Lisa Tobiasson & Michaela Högnabba

Deltagare från Mattlidens gymnasium och Eiran aikuislukio.

Kursen var ett samarbete mellan den förberedande klassen i Eiran aikuislukio och en bildkonstkurs vid Mattlidens gymnasium. Innehållet byggdes i huvudsak upp kring bildkonstuppgiften Utmärkelsen, samt besök på Kirsti Rantanens textiltställning.

Bildkonstsekvensen "Utmärkelsen"

I korthet byggs kursen upp genom undersökande arbete; att fördjupa sig i kulturer och visuella traditioner, och sedan samla kunskapen i en konkret produkt. Slutprodukten är ett pris; en medalj eller pokal i traditionell eller icke-traditionell bemärkelse. För att skapa slutprodukten behövs kunskap om och insikt i ett visst lands/områdes kultur samt innovation att omvandla den till en ny produkt.

Arbetsordning:

- Eleverna arbetar i smågrupper
Varje grupp väljer en kultur, ett land eller ett mindre område som har sin både visuella och värderingsmässigt egna kultur.
- Eleverna studerar kulturens särdrag och vad som uppskattas, vad som har betydelse just där, och hur de visuella kulturtraditionerna ser ut.
- Som en del av processen bestämmer grupperna ett utvecklingsbehov i sitt geografiska område. I uppgiften prövas elevernas förmåga att tolka och använda den information som de tagit reda på.

Exempel på lokala behov som ungdomarna kan komma fram till:

- För Grönland kan det finnas behov att utveckla nya marina arbetssätt i byarna som håller på att bli öde
- Norge och utvecklandet av naturrelaterat program för marginaliserade ungdomar
- Saudiarabien och nya teknologiska framsteg i oljeindustrin
- Kenya och innovativa uppfinningar i vattenförsörjning
- Thailand och förbättring av hållbarhet i turismindustrin

Den påhittade utmaningen behöver inte detaljplaneras eller utföras, utan den fungerar som en inspiration och kontext för utarbetandet av den konkreta medaljen.

- Den konkreta produkten för arbetet är ett pris (för insatsen i respektive land), en pokal eller medalj, som ska göras utifrån landets visuella kultur. Inspirationen ska synas, och priset ska också ha en koppling till den kontext där den används (dvs till den sk. tävlingen/insatsen)
- Till arbetet kan man använda skrot. Priset kan målas, sprayas osv så att det ser festligt och övertygande ut.
- Ämnesövergripande perspektiv: För att kunna utveckla ett pris för en lokalt betydelsefull insats, måste eleverna ta reda på det geografiska områdes visuella kultur, men också historia, geografi, religion, värderingar och utmaningar. De språkliga färdigheterna övas och utmanas genom samarbetet, det undersökande arbetet och genom presentationen av produkten och processen.

Mål och centrala innehåll:

Eleverna

- iakttar bildkonst som producerats under olika tider i olika miljöer med fokus på kulturell mångfald
- får ökad förståelse för den visuella kulturen på ett globalt plan
- arbetar tematiskt, process- och målinriktat och samarbetar med andra
- utvecklar ett undersökande arbetssätt
- bekantar sig med olika konstsyner
- experimenterar med olika material

Kurs 3. Bildkonst / Matlagning / Stadsorientering

Ansvar för undervisningen: Lisa Tobiasson, Michaela Högnabba, samt lärare från de båda skolorna.

Deltagare från Inveon och Amisto i Borgå.

Kursen i Borgå var ett samarbete mellan en grupp kockstuderande vid yrkesskolan Inveon och en grupp ur den förberedande undervisningen vid yrkesskolan Amisto. I planeringen och verkställandet av kursen deltog förutom projektpersonalen även fyra lärare från de två skolorna. Vi kom överens om att kursen skulle fördelas över tre fredagar, varav den första dagen skulle bestå av att lära känna varandra samt en kortare version av uppgiften Utmärkelsen (se ovan). Den andra fredagen skulle bestå av matlagning och den tredje av en stadsrundvandring och gruppdynamiska övningar. Två lärare anmälde intresse att hålla i trådarna för matlagningen respektive stadsorienteringen, och projektteamet höll i trådarna för resten. Stadsorienteringen bestod av en rundvandring i Borgå med tillhörande uppgifter i smågrupper och inför matlagningsdagen hade kockläraren planerat en meny som bestod av maträtter från olika delar av världen. I övrigt använde vi oss av många samarbets- och lära känna varandra-uppgifter.

Kurs 4. Kompetensverkstaden

Ansvar för undervisningen: Lisa Tobiasson & Michaela Högnabba

Deltagare från Kyrksläotts gymnasium och Luksia i Kyrkslätt

Kompetensverkstaden blev en temavecka i Kyrkslätt bibliotek. I kursen deltog en grupp elever från Luksias förberedande undervisning samt en grupp elever från Kyrkslätt gymnasium, där kursen fick bli en valbar del av skolans temavecka. I Kyrkslätt blev många av projektets utmaningar synliga under en och samma vecka, och därför redogör vi för den kursen mer i detalj.

Kompetensverkstaden bestod, förutom gruppdynamiska övningar, av följande uppgifter:

- Diskussioner kring kompetenser, både individuella och i grupp
- Att ta reda på de egna styrkorna och intressena genom olika test: t.ex. på TE-byråns AVO-test, Duunikone-testet samt multipla intelligens –test
- Intervju med människor på gatan om yrkesval och studier
- Kartlägga de egna kompetenserna och dokumentera dem i en egen kompetensportfolio
- Bekanta sig med olika appar som gör vardagen lättare
- Parvis förbereda presentation av utvalda appar för en annan målgrupp
- Samarbete med den lokala pensionärsföreningen, som ställde upp som publik för ungdomarnas app-undervisning

Med kontaktlärarna från de deltagande skolorna hade vi kommit överens om temat Kompetensverkstad, men planeringen och verkställandet av kurserna låg helt på projektpersonalen. Vi hade fått information om elevernas språkliga förutsättningar på förväg, men visste inte mycket mer än så. Planen var att fördjupa sig i sina egna styrkor och kompetenser genom att intervjua varandra, göra olika tester både på papper och på nätet, individuellt och i par. Eleverna skulle sedan göra egna kompetensporfolion på basen av de intressen, styrkor och erfarenheter som de identifierat i sig själva.

Blixtnabba justeringar

Det visade sig redan under det första passet att eleverna med invandrarbakgrund hade väldigt varierande språkkunskaper, och att genomföra olika tester och övningar på egen hand, även parvis, skulle vara alltför krävande. Prioriteten för oss var att eleverna skulle känna att undervisningen var på lämplig nivå, att möjliggöra känslan av att lyckas och därigenom stöda en god självkänsla och en positiv gruppdynamik. Av den anledningen var vi tvungna att snabbt justera veckans program så att det blev mindre fokus på självreflexiva övningar, som kräver relativt goda språkkunskaper, och mer fokus på det praktiska. Det viktigaste var att alla skulle känna att de var på rätt plats och att undervisningen var på rätt nivå. Eleverna utförde olika uppgifter tillsammans både inomhus och utomhus, bl.a. att hitta information, intervjua människor, gruppdynamiska övningar, diskussioner. I slutet av veckan fick eleverna parvis bekanta sig med olika appar som kunde tänkas vara intressanta för en äldre målgrupp och som avslutning bjöds en grupp lokala pensionärer in för att ta del av presentationen som ungdomarna hade förberett. Eleverna visade de tacksamma pensionärerna olika appar, däribland 112 Suomi, Minne Nyt, Oma matkakortti, Reitti GPS, Google Earth, Yle Areena och Spotify. Pensionärerna var nöjda och hoppades på ett fortsatt samarbete med de lokala ungdomarna. Ungdomarna var nöjda med veckan och gav positiv feedback för kursen. Ska det finnas en egen del om feedback?

Sidospåret med apparna kan uppfattas som en lite lösryckt del av en kompetensverkstad, eller av en Frendi-kurs överhuvudtaget, men det fanns genomtänkta argument för att prova på ett sådant upplägg. Eftersom projektets fokus ligger på den dubbelriktade integrationen, som bygger på ett icke-hierarkiskt utgångsläge, så var det av stor vikt att undervisningen skulle kännas lika relevant för alla elever. Ingentenda av elevergrupperna skulle behöva bli "mentorrad" av den andra, utan det skulle vara jämlikt. I bästa fall skulle alla elever få känna sig som experter, även de nyanlända, som sällan blir tilldelade en sådan roll bland en grupp infödda. Det var ett experiment, som byggde på antagandet om att det stärker självkänslan att få dela med sig av sin kunskap, även om det till synes bara handlar om oviktiga kompetenser, som i det här fallet appar.

Varför appar?

Orsaken till att det blev att handla just om appar, var att den tekniken är tillgänglig för alla ungdomar och de flesta har lätt att orientera sig i den världen, även om alla appar inte är bekanta från förr. Det skulle vara en kompetens som är lätt för ungdomarna att förvärva utan att ändå vara irrelevant för den andra målgruppen, pensionärerna. Vi hade i förväg samlat en lista med appar som vi bedömde kunde vara intressanta för de båda målgrupperna, och ungdomarna fick sedan välja vilka de studerade närmare. Att förbereda sig på att lära ut någonting kräver att man sätter sig in i mottagarens roll, anpassar sitt språk och strukturerar innehållet så att det är förståeligt. Den här biten i sig är redan en utmaning för både infödda och inflyttade, vilket också gjorde det till en tacksam uppgift för alla. Dessutom kunde man göra det utgående från sin egen språkliga nivå. Om det var svårt att förklara med ord, så kunde man bara peka på skärmen med appen och använda enkla uttryck som att "Sedan trycker man här" och "Så kan man göra så här". Det var ett experiment i liten skala, men både våra observationer och feedbacken från alla inblandade visade att upplägget med fördel kunde utvecklas vidare för nya projekt.

Den största utmaningen i Kyrkslätt var just att hitta ett lämpligt kursinnehåll för alla deltagare. Det gällde att hitta en balans mellan gymnasiets önskemål om akademiskt värdefull undervisning och elevernas väldigt olika språkliga och studietekniska förutsättningar. Det här blev synligt i feedbacken av kursen, där vissa gymnasie-elever uppgav att de gärna hade fördjupat sig mera i de egna kompetenserna och intelligenserna, medan andra hade önskat ännu mer praktiska övningar och "lek" utomhus. Trots detta uppgav alla deltagare att de var nöjda med kursen.

Kurs 5. Dramakursen "Vi råkade samman"

Projektkoordinator med ansvar för undervisningen: Ville Sandqvist

Deltagare från Helsingin aikuisopisto och Gymnasiet Grankulla Samskola

Under en veckas tid fick eleverna från de två skolorna lära känna varandra genom olika lekar, övningar, improvisation och diskussion. Kursen hölls både vid Helsingin aikuisopistos utrymmen och vid Luckan.

Kursbeskrivning: "Att jobba på golvet, praktiskt, hör till teaterns väsen. Det är att mötas, göra saker tillsammans, komma underfund, hitta på spel och regler, tolka, missförstå, lära sig, komma överens och gå vidare. Under teaterworkshopen skapar vi tillsammans en gemensam plattform, definierar ett gemensamt sammanhang och kommer fram till en gemensam målsättning. Det sker via diskussioner, lek och spel, enkla teaterövningar och framförallt den gemensamma tiden vi har till förfogande."

Att i projektet gå in för ett dramaspår visade sig under veckan vara ett lyckat beslut. Eleverna blev dag för dag mer bekväma med både dramaövningarna och med varandra, de vågade bjuda på sig själva och under pauserna såg man dem umgås över skolgränserna. Projektkoordinatorn under den här tiden, Ville Sandqvist, lyckades skapa en stämning där eleverna vågade dela med sig av sina historier och testa sina gränser vad gällde att uttrycka sig på olika sätt. Responsen för kursen

var genomgående positiv både från lärare och elever, och skolorna uttryckte att de gärna deltar flera gånger, om bara möjligt.

Dramakurs i Helsingin aikuisopistos utrymmen.

Kurs 6. Filmprojektet

Projektkoordinator med ansvar för undervisningen: Fabian Silén

Samarbetspart: Interkult Cassandra

Deltagare från Rudolf Steiner-gymnasiet, Eiran aikuislukio samt Helsingin aikuisopisto.

Beskrivning: Under fyra pass jobbade ungdomarna från Rudolf Steiner-gymnasiet, Eiran aikuislukio samt Helsingin aikuisopisto med ett videoprojekt lett av Fabian Silén. Målet var att eleverna i smågrupper gör kortfilmer kring teman som de själva väljer. Kursen hölls i Luckans utrymmen, dit eleverna från de båda skolorna tog sig tillsammans med sina lärare.

Kursbeskrivning: "En intensiv kreativ workshop med betoning på elevernas egna kreativitet och bakgrund. Vi undersöker vad som skiljer oss åt som människor men främst vad som gör oss lika. Workshopen grundar sig på diskussioner, drama och improvisationer samt ett uppspel där eleverna själva väljer uttryckssätt och hur de vill kommunicera sina tankar och insikter som mötet med materialet och de andra eleverna gett upphov till."

Den största utmaningen för kursen var tidsbristen. Vi hade endast fyra fyratimmars pass på oss för själva kursen, samt ett tillfälle för att utvärdera och titta på slutarbetena tillsammans. Eleverna skulle alltså under knappa 16 timmar hinna lära känna varandra och bli bekväma i gruppen, få öva på arbete framför och bakom kameran, manusförfatta, spela upp och filma slutprodukten. Och allt det här anpassat till elevernas språkliga nivå och förhandskunskaper, så att alla skulle ha samma

förutsättningar att lyckas. Det visade sig snart att alla inte var bekväma med att tala finska, inte ens de svenskspråkiga eleverna, så läraren fick ofta ta hjälp av både svenska och engelska i undervisningen. Flera elever visade också redan inledningsvis på en osäkerhet inför själva kursprogrammet, en oro över att behöva uppträda eller prestera, och det ställde krav på att läraren var särskilt lyhörd för eleverna. Det gällde att ta det i elevernas takt, men samtidigt hinna göra den produkt som utlovats. Det var en balansgång, där man å ena sidan skulle skapa en trygg plats där man kan mötas och lära känna varandra genom övningar och samtal, och å andra sidan en målinriktat process med ganska stram tidtabell.

Föreningen Interkult Cassandra, som vi samarbetade med kring dramakursen, ansvarade för filmningen och editeringen av filmerna. Till slut lyckades gruppen skapa fyra kortfilmer och eleverna var mycket nöjda med slutresultatet. Utifrån responsen kunde vi utläsa att eleverna gärna hade haft mer tid på sig och gärna hade lärt känna de andra eleverna bättre, men vi upplever att kursen trots allt var lyckad och fyllde sitt syfte.

Ögonblick ur kortfilmerna Koira vai ihminen?, Life is too short., musikvideon Love och Yhdessä on kivempaa.

Sidospåret Cirkeln

På grund av utmaningarna att sälja in Frenidikurserna i skolorna, åtog vi utmaningen att hitta kompletterande sätt för människor att mötas. Det visade sig att en skolkurs ur finansiärernas synvinkel inte var hugget i sten, så länge som målet – den dubbelriktade integrationen – var i fokus. Utifrån projektmålen och vår syn på mellanmänskliga möten började vi skissa på Talkocirkeln, som vi kallade den.

Inspirationen till konceptet kom ur ett TV-inslag flera år tillbaka, där en grupp väninnor i Österbotten berättade om sitt sätt att umgås. För att kunna kombinera sitt sociala liv med en vardag full av diverse projekt, så träffades kvinnorna i tur och ordning hemma hos varandra, för att utföra olika uppgifter på talko. Denna Cirkel, upplevde vi, hade potential att justeras och uppfylla våra kriterier för både projektet, för mångkulturella mötesplatser och intressant social verksamhet. Vi ansåg också att programmet kunde upprätthållas med ganska små medel, och därmed hade det potential att leva vidare även efter projektet slut. Cirkeln utvecklades till en början som ett sidospår av FrenDi, men godkändes sedan som en officiell del av projektet.

I ett nötskal

Cirkeln är ett socialt program som för samman fyra för varandra okända personer att träffas fyra gånger i varandras hem. I tur och ordning agerar deltagarna värd för gruppen och väljer ut en syssla som hela gruppen gör tillsammans. Varje träff tar ca 2-3 timmar, och uppgifterna kan variera beroende på deltagarnas behov, allt från städning till målning eller matlagning.

Anmälningarna till programmet görs genom ett formulär på nätet, och fyrapersonersgrupperna matchas sedan av en koordinator utifrån deltagarnas önskemål. Gruppen kan också välja att träffas på allmän plats, huvudsaken i Cirkeln är trots allt inte jobbet, utan det mellanmänskliga mötet.

Cirkel-verksamheten består också av ett månatligt Mingel, dit alla intresserade får komma och träffas på Luckan för både planerat program och fri samvaro. Minglet hjälper koordinatörerna att göra kvalitativa matchningar och samtidigt erbjuder det ytterligare ett sätt för människor att mötas, även dem som inte är redo att förbinda sig till en Cirkel. Om en Cirkel består av personer som redan träffats under ett mingel, kan gruppens första träff ske i deltagarnas hem. Om gruppen däremot matchas utifrån formuläret, så sammankallar koordinatörerna gruppen till Luckan för att träffas en gång före de egentliga träffarna drar igång. På så sätt har alla möjlighet att lära känna varandra lite före man öppnar sin dörr för en grupp främlingar. Efter att alla träffarna ägt rum, träffas gruppen igen med en Cirkel-koordinator, för att berätta om sina erfarenheter och utvärdera programmet.

Den primära målgruppen för Cirkeln har, liksom för projektet, varit ungdomar med tredjelandsmedborgarskap i åldern 13-29. Cirkelverksamheten har dock marknadsförts för en alla oberoende av språk eller bakgrund, men de som inte hört till målgruppen inbegrips inte i projektets resultat.

Ur en marknadsföringsvideo för Cirkel-verksamheten.

Tanken bakom

... den praktiska hjälpen i hemmet

Den bakomliggande tanken med det konkreta arbetet, t.ex. till skillnad från helt fri samvaro, är att göra umgänget så kravlöst som möjligt. En praktisk syssla kan göra det mindre ansträngt att umgås före man lärt känna varandra ordentligt eller om språkkunskaperna varierar stort. En väl utvald syssla kan också vara till stor hjälp för värden, och det kan vara det lilla mervärdet i just det här sättet att umgås.

Olika integrationsfrämjande program får ofta kritik för att vara enkelriktade: de ger invandrare rollen som passiva mottagare av olika stödfunktioner och de infödda rollen som experterna, även om det påvisats att verksamheten har större positiva effekter, då de inflyttade får ha en aktiv roll i den. I Cirkeln är den här maktstrukturen utsuddad och alla kan stöda och lära av varandra lika mycket.

Orsaken till att Cirkeln utspelar sig i hemmen är delvis möjligheten att göra dessa praktiska saker, men också möjligheten att bekanta sig med hur de andra gruppmedlemmarna bor och således få en glimt av väldigt olika sätt att leva.

... omfattning och gruppstorlek

I varje grupp ryms fyra personer, som träffas fyra gånger. Orsakerna till gruppstorleken, och därmed också omfattningen, är flera. Dels tänkte vi att det i en fyrapersonersgrupp finns en god chans att man hittar någon likasinnad, samtidigt som fyra träffar inte är för mycket att förbinda sig till. Fyra deltagare möjliggör en balans mellan antalet inflyttade och infödda, och för dem som så

önskar, lika stor representation av kvinnor och män. En sådan riktlinje kan ses som onödigt binär och kategoriserande, men dynamiken har visat sig fungera väldigt bra i blandade grupper, och det kan kännas som en trygghet att ha en person av samma kön i gruppen. Vi räknade också med att det någon gång sker bortfall, och att det då är bättre att det finns tre personer kvar på träffen, till skillnad från t.ex. bara två, som på hemmaplan kan kännas alltför intimt.

... mingelkvällen

Minglet hjälper koordinatorena att göra kvalitativa matchningar och samtidigt erbjuder det ytterligare ett sätt för människor att mötas, även dem som inte är redo att förbinda sig till en Cirkel. Tanken är också att minglen sparar koordinatörns tid. Det är nämligen tidskrävande att hitta en lämplig tid för fyra personer att träffa 1-2 koordinatörer vid Luckan, gärna under Luckans öppethållningstider. Då grupperna matchas utifrån mingel-kvällarna, behöver de inte ha en inledande träff vid Luckan, utan kan träffas direkt hemma hos varandra, och ansvaret att koordinera träffarna ligger då på deltagarna själva.

... målgruppen

Trots att projektets målgrupp är personer mellan 13 och 29 år, begränsar sig Cirkelns målgrupp till personer över 18 år. Orsaken är ansvaret som det innebär att delta i verksamheten. Då man fått en plats i en grupp så bör man förbinda sig till alla fyra träffar, och det kräver en viss mognad att förbinda sig till någonting som är helt frivilligt. Dessutom bedömer vi att det ofta är lite äldre vuxna som har många måsten i hemmet och kunde behöva en trupp medhjälpare på besök. Men den största orsaken är naturligtvis ansvaret, som alla deltagare själva bär.

Cirkeln riktar sig till alla vuxna, oberoende av språk eller nationalitet. Eftersom Cirkeln är en del av projektet, och därmed har samma målgrupp som Frendi-kurserna, kan de Cirkel-deltagare som hör till projektets målgrupp också räknas som en del av projektresultatet. Cirkelns primära målgrupp är därmed tredjelandsmedborgare i åldern 18-29, men för att Cirkeln ska fungera som en mötesplats mellan inflyttade och infödda, så marknadsförs Cirkeln inte endast till projektets målgrupp, utan till alla vuxna oberoende av ursprung.

Den första mingelkvällen på Luckan i Helsingfors.

Det likvärdiga som utgångspunkt

Syftet med projekt Frendi och därmed också Cirkeln är att stöda en ömsesidig integration genom meningsfulla möten. Verksamheten riktar sig därför inte enbart till invandrare, utan även till infödda, eftersom vi alla kan behöva stöd i att leva i ett samhälle präglad av mångfald. Verksamheten strävar till att sudda ut "Vi" och "De", och i stället erbjuda alla deltagare, oberoende av bakgrund, samma utgångsläge. I Cirkeln är den här maktstrukturen utsuddad och alla har lika mycket att ge varandra och lära av varandra. Det är ett sätt att öppna dialoger på lika villkor och ge alla samma värde. Genom Cirkeln har Luckan kunnat svara på det behov som många invandrare upplever sig ha, även efter flera år i Finland. Många uppger att de trots etablering i arbetslivet ännu inte känner sig hemma, vilket ofta verkar bero på bristen av sociala kontakter.

Riktlinjer för matchningen

Alla personer över 18 kan vara med i Cirkeln, oberoende av språk eller nationalitet. Man anmäler sig till Cirkeln genom att fylla i ett formulär på cirkeln.luckan.fi. Frågorna berör bland annat språk och ort, och man har möjlighet att uttrycka olika önskemål gällande gruppen. En eller två koordinatörer vid Luckan i Helsingfors sköter matchningen av grupper och samlar in deltagarnas uppgifter. De viktigaste kriterierna i matchningen är det geografiska läget och språken som deltagarna är redo att umgås på. Andra önskemål tas i beaktande i mån av möjlighet. Eftersom en kort text inte ger en god uppfattning om personen i fråga, skapades minglen för att stöda matchningen. Genom att träffa deltagarna och se växelverkan mellan dem, är det betydligt enklare att skapa fungerande grupper. Men inga genvägar finns för att göra garanterat bra matchningar. Koordinatorernas bästa verktyg här är deras människokännedom och intuition.

Förutsättningar för fortsatt verksamhet

Förhoppningen är att Cirkeln ska kunna fortsätta som en del av Luckans ordinarie verksamhet. Vid tidpunkten av projektets slut fungerar Cirkeln endast i Helsingfors, men eftersom verksamheten är enkel att starta på andra orter också, finns det förhoppning om att den också får spridning till de andra Luckorna i landet. I sin nuvarande form kräver verksamheten en person som marknadsför och ordnar de regelbundna minglen, samt matchar grupper av mingeldeltagarna. Vi har bedömt att en samarbetspart i verksamheten skulle kunna hjälpa oss att nå ut till en större publik och tillföra ett specialkunnande som skulle ge mervärde till verksamheten. Vi utforskar som bäst möjligheten att inleda ett samarbete med t.ex. marthorna, vars verksamhet ligger nära Cirkelns kärna, nämligen det praktiska görandet i hemmen. I ett samarbete med t.ex. en förening skulle man kunna rikta verksamheten särskilt till föreningens medlemmar och på så sätt mer effektivt nå ut till en större målgrupp. Även ett samarbete med scouterna kunde vara intressant att utforska, men då skulle målgruppen vara betydligt yngre.

Luckan har genom sin integrationsverksamhet byggt upp goda nätverk till invandrare, och det blir också synligt i Cirkel-verksamheten. En majoritet av deltagarna i Cirkelarna och minglen är inflyttade, och utmaningen har visat sig vara att engagera lika många infödda. Projektets syfte har som känt varit att fungera som brobyggare mellan infödda och inflyttade, men Cirkel-verksamheten kan naturligtvis efter projektets slut rikta sig till vem som helst. Om deltagarna så önskar, kan en Cirkel-grupp bestå av inflyttade och infödda, men den kan lika gärna vara en språkbadsgrupp bestående av finskspråkiga och svenskspråkiga personer. Projektets slut innebär mindre krav på att matcha grupper enligt projektmålen, men vi bedömer att de allra flesta som hittills anmält sitt intresse att vara med, har haft intresse av just mångkulturella grupper.

Resultat

Ur projektplanen framgår att målet var att involvera sammanlagt minst 50 ungdomar med tredjelandsmedborgarskap och 50 finlandssvenska ungdomar i Frendi-kurserna under perioden hösten 2016 – hösten 2017. Varje Frendi-kurs skulle bestå av en gemensam del och en egen utbildning för vardera målgrupp. Dessutom skulle en handbok skrivas för att kunna sprida konceptet till andra orter.

Aktiviteter & målresultat

1. Erbjudna en kurs som ger målgruppen större kunskap om varandras länder och bakgrund genom att utbyta erfarenheter.

Eleverna med invandrarbakgrund träffar gymnasie-elever regelbundet under en kurs. Projektet skapar mötesplatser för unga skolelever och därmed ökar förståelsen för kulturell mångfald i samhället. De gemensamma träffarna diskuterar olika teman i smågrupper och utbyter erfarenheterna mellan målgrupperna. Resultaten mäts genom följande indikatorer: antalet timmar parerna träffats, antalet utbildningstimmar för båda grupperna antalet

studiebesök genom en kursdagbok/portfolio/frågeformulär som ges gruppen före de börjar och då de avslutar.

2. Skapa en handbok för att sprida projektresultaten.

Projektpersonalen samlar material och exempel på metoder som används under utbildningen och träffarna. Andra läroinrättningar kan ta del av metoderna som används under utbildningen och träffarna. Andra läroinrättningar kan ta del av metoderna som använts i projektet. Handboken kan också spridas i elektroniskt i form av en virtuell inlärningsmiljö.

3. Utbilda gymnasie-elever som vänpersoner för att underlätta integrationen i samhället samt utbilda eleverna från förberedande klasser. Eleverna deltar i en utbildning (ca 4h) som förbereder dem för projektet och behandlar kultursensitiv kommunikation och det finländska samhället.

Eleverna i de svenska gymnasierna erbjuds en introduktionsutbildning på ca 4h, där de bekantar sig med "integrationsstigen" och diskuterar interkulturell kommunikation. Invandrareleverna i den förberedande utbildningen går en egen introduktion, där de behandlar kursens innehåll samt interkulturell kommunikation.

Som i de tidigare kapitlen redan behandlats har många justeringar gjorts under projektets gång. Ändringarna i kursinnehållet har också berört projektmålen, i och med att t.ex. den inledande utbildningen i praktiken sammanslagits med den gemensamma kursen och således finns inga resultat för det tredje projektmålet.

Deltagare i siffror under projektperioden mars 2016 – februari 2018.

	Frendi	Cirkeln	Totalt
Ungdomar (13-29) med tredjelandsmedborgarskap	47 <i>mål: 50</i>	21	66
Finlandssvenska ungdomar (13-29)	75 <i>mål: 50</i>	4	79
Ungdomar (13-29) med annat än tredjelands- eller finländskt medborgarskap	1	5	6
Tredjelandsmedborgare äldre än 29		26	26
Finländska medborgare äldre än 29		12	12
Personer med annat än tredjelands- eller finländskt medborgarskap äldre än 29		13	13
Totalt	121	81	202

Ur tabellen framgår att projektet med råge uppnått de mål som satts upp. Antalet deltagare som ingick i målgruppen ungdomar med tredjelandsmedborgarskap blev för Frendis del knapp, med tre deltagare mindre än planerat, men med Cirkeldeltagarna medräknat uppgick det totala antalet målgruppsrepresentanter till 66, dvs 16 över målet. Den andra målgruppen, de finlandssvenska ungdomarna, överskred det förväntade rejält för Frendi-kurserna, men har däremot haft mindre representation i Cirkel-verksamheten. I medeltal var timantalet för de sex Frendi-kurserna 17 timmar. Omfattningen av Cirkel-gruppernas träffar har i genomsnitt varit ca 12h. Totalt har drygt 200 personer deltagit i projektverksamheten.

Slutprodukter av projektet

Den ursprungliga projektplanen föreslog att produkten för projektet skulle vara en handbok, som skulle sprida konceptet till andra orter. Vi har redan konstaterat att ett koncept för samarbetskurser inte kunnat utvecklas inom ramen för projektet, och därför gjordes också en justering vad gällde handboken. I stället för handboken beslöt vi att slutprodukten skulle bestå av tre delar. Den första är denna projektanalys, en skriftlig beskrivning av projektets ramar, det pedagogiska upplägget, kursinnehåll, lärdomar och förbättringsförslag inför liknande projekt. Den är dels en processdokumentation för internt bruk, och dels kan den erbjuda råd då liknande projekt planeras på annat håll.

Den andra delen är en Cirkel-manual, vars syfte är att öppna upp konceptet och sprida det till andra orter. Även Cirkel-manualen finns i elektronisk form, och den hittas på adressen: .

Den tredje slutprodukten är en kort dokumentär av Cirkel-konceptet, där mötet är i fokus. Den 13 minuter långa dokumentären ger en uppriktig bild av det svåra, men samtidigt det berikande i att möta människor man inte känner. Den följer med fyra personer som träffas för att göra någonting tillsammans i hemmet. Dokumentären producerades av Eva Lingon Ltd. Oy Ab och finns att se på adressen https://www.youtube.com/watch?v=7ndBEM6_aps&feature=youtu.be. En en-minuts-teaser gjordes för att spridas på sociala medier <https://www.youtube.com/watch?v=XoCW4rmxqY4>. Dokumentären fungerar som marknadsföring för Cirkeln, men också som en fristående produkt stöder den det som varit projektets kärna; den dubbelriktade integrationen genom meningsfulla möten.

Den sista konkreta produkten för projektet är Cirkeln, som fått möjlighet att leva vidare som en del av Luckans ordinarie verksamhet. Konceptet skulle inte ha kommit till utan projekt Frendi och sannolikt inte heller utan de utmaningar som projektet bjöd på. Cirkeln uppstod ju av behovet att uppnå projektmålen, på sätt eller annat. Av den här anledningen kan vi vara tacksamma för utmaningarna, de förde med sig någonting väldigt positivt. Cirkel-konceptet har redan väckt stort intresse bland både inflyttade och infödda, och det utvecklas konstant i dialog med deltagarna. Cirkeln har också alla förutsättningar att spridas till andra orter.

Ur dokumentären Circle of Four.

Sammanfattning

Det är ingenting ovanligt att projekt genomgår justeringar, och särskilt om projektet genomförs av andra personer än dem som planerat det. Vi kan konstatera att projekt Frendi nått de kvantitativa mål som lagts upp, om än med hjälp av den kompletterande Cirkel-verksamheten. De sex Frendi-kurserna var dock alla väldigt olika och skraddarsydda efter de olika skolornas önskemål. Således kan man inte påstå att vi skulle ha utvecklat ett nytt koncept för samarbeten, men vi har däremot kunnat identifiera utmaningarna med projekt som förutsätter skolornas engagemang.

Svar på behov?

Den första lärdomen är bra att beakta redan i idébollandet av nya projekt. Det gäller förstås att utreda målgruppens behov av den planerade produkten. För vem är det vi gör? Vad är det de vill ha? Det här gäller förstås i alla åtaganden, men särskilt tydligt har det blivit i Frendi, där hela projektet byggts på att en utomstående aktör erbjuder skolor en produkt. Eftersom möjligheten att delta i en skolöverskridande samarbetskurs inte bestäms enväldigt av rektorerna i de olika skolorna, utan även av ämneslärare och i sista hand eleverna, så kan man efterklodigt konstatera att rektorernas preliminära intresse i planeringsskedet inte garanterade ett deltagande, utan att man i varje enskilt fall måste vara beredd på att förhandla, justera och jämkas för att ingå samarbete. En lösning är förstås att ta skolpersonal med i planeringen av ett projekt, men liksom vi också konstaterat, så vill olika skolor ha olika koncept och det är svårt att utveckla någonting som fungerar oavsett skola eller ort.

Utmaningarna i ett skolöverskridande samarbete

Tanken på att sammanföra elever över skolgränserna är god, och väckte positiva första reaktioner när konceptet presenterades på olika håll. Det visade sig dock att samarbeten i praktiken kräver väldigt stor flexibilitet av alla parter, och det var en stor försvårande faktor för projektet. Att sammanföra två olika skolors elevgrupper så att tidtabellerna matchade och att resorna inte tog upp all lektionstid var bara några av de praktiska svårigheterna. Det gällde också, som tidigare nämnt, att utveckla ett koncept som uppfyllde den väldigt diversifierade elevgruppens behov, och i planeringsskedet naturligtvis övertyga skolorna om att vi är kompetenta att göra det. En tanke som väcktes med jämna mellanrum under processens gång var också det bakvända i upplägget att införa samarbeten mellan svenskspråkiga ungdomar och ungdomar som nu integrerades på finska. För vissa svenskspråkiga skolor var det uttryckligen ett problem att delta i en kurs som, åtminstone delvis, skulle gå på finska, då ungdomarna i den förberedande undervisningen väldigt sällan hade kunskaper i svenska. I stället skulle de inflyttade eleverna eventuellt ha haft större nytta i att lära känna studerande från finskspråkiga gymnasier eller yrkesskolor, eftersom de sannolikt skulle söka sig dit. Var det ändamålsenligt att försöka skapa kontakter mellan elever från två helt olika skolor, endast på grund av elevernas språk (i synnerhet då det inte skulle handla om språkundervisning)? Ingen lärare ifrågasatte detta direkt, men projektpersonalen upplevde att konceptet eventuellt kunde uppfattas som aningen bakvänt.

Genom att noggrant väga de olika argumenten konstaterar vi att det visst är motiverat att skapa dessa kontakter, även om en kurs i praktiken skulle ske på finska eller engelska. På grund av den småskaliga integration som idag sker på svenska i Nyland, kommer de svenskspråkiga eleverna sällan på naturlig väg i kontakt med nyfinländare, vilket inte gynnar deras förståelse för diversiteten i samhället. Likaså kommer nyfinländare inte heller lätt i kontakt med det svenska språket och dess representanter, vilket också kan resultera i förutfattade meningar och en snäv uppfattning om landets flerspråkighet. Upplägget är således helt motiverat, även om det i praktiken var svårt att genomföra.

Förhoppningsvis utvecklas i fortsättningen flera projekt som strävar till att skapa mötesplatser mellan de olika språkgrupperna i landet, det gäller bara att hitta rätt form för dem. Vi tror på att Cirkeln kan leva vidare som ett gott exempel på det här.

Förslag på framtida projekt

Inom projektet fick vi nudda vid flera intressanta spår, som skulle vara intressanta att vidareutveckla. Samarbetet med pensionärsföreningen i Kyrkslätt visade sig vara en positiv erfarenhet för alla parter. Pensionärerna fick lära sig nytt i teknikväg, medan ungdomarna fick agera experter och därigenom stärka sin självkänsla. Ett dylikt ålders- och språköverskridande samarbete skulle med fördel kunna vidareutvecklas som samarbeten mellan skolor och pensionärsföreningar både för att stöda en dubbelriktad integration och ett livslångt lärande.

Cirkelverksamheten har också förutsättningar att utvecklas till samarbeten mellan olika föreningar, där föreningarna bidrar med sina specialkompetenser och medlemmar, och Cirkel-koordinatorn sammanför dessa.